

Datum: 10 -2 - 2017

Door: team CNG – O'Lijf – Integrale diergezondheidszorg (www.cngolijf.nl)

Integrale diergezondheidszorg

In dit artikel wordt castratie“ besproken door het team van CNG – O'Lijf. In deze praktijk voor integrale diergezondheidszorg werken reguliere en complementaire zorg integraal samen; iedere bij een casus ingeschakelde (O'Lijf)behandelaar levert zijn/haar bijdrage aan het genezingsproces. Een ieder vanuit zijn/haar eigen vak waarin hij/zij excelleert, MAAR met grensoverschrijdend inzicht in de disciplines van de (reguliere en complementaire) collega's.

“ Castreren / steriliseren - integraal bekeken“

Over castreren en steriliseren van uw hond is veel -reguliere- informatie te vinden. Zeker nu het zoeken op internet bestaat, is er zo ontzettend veel te lezen. Hoe weet u dan wat betrouwbaar is?

Met dit artikel helpen wij u op weg. Door uiteen te zetten wat castratie is, welke voor- en nadelen er zijn, wat de invloed op het gedrag is, welke kwalen niet noodzakelijkerwijs hoeven te leiden tot castratie en hoe we u en uw hond, regulier en complementair, kunnen begeleiden in voor- en nazorg.

Uw hond wel of niet “laten helpen”?

Als pup eigenaar komt u voor een aantal vragen te staan. Een ervan is; “moet ik mijn pup of jonge hond laten castreren/steriliseren?”. De algemeen geldende redenatie was; geen nestje, dan castreren of steriliseren. We komen er echter steeds meer achter dat het niet zo zwart wit hoeft te zijn. Het antwoord is dus niet zo makkelijk te geven en kan het best gebaseerd worden op goede informatie.

Wat is een castratie/sterilisatie?

Een **castratie** houdt in dat de geslachtsorganen (eierstokken en testikels) uit het lichaam worden gehaald. Dit wordt zowel bij de reu als de teef gedaan, maar bij de teef noemen we het vaak sterilisatie. Bij een teef kan het zijn dat alleen de eierstokken worden weggehaald (ovarioectomie) of de baarmoeder en de eierstokken (ovario-hysterectomie).

De ingreep kan op 2 manieren worden uitgevoerd ; d.m.v. een operatie in de middenlijn van de buik of met een endoscoop/laparoscopisch (kijkoperatie).

Bij een **sterilisatie**, wat ook kan bij een reu, blijven de geslachtsorganen in de hond, maar worden de zaadleider (reu) en de eileider (teef) dicht gemaakt.

Bij mensen gebeurt dit als voorbehoedsmiddel. Dit houdt in dat je al je hormonen houdt, maar niet meer vruchtbaar bent. Bij honden wordt dit niet (op grote schaal) toegepast. **Tip!** Noteer in het paspoort wanneer en welke ingreep heeft plaatsgevonden! Dit kan veel tijds winst opleveren en diagnosticeren versnellen /vereenvoudigen wanneer er op een later tijdstip symptomen ontstaan in het urogenitaal gebied.

Wat zijn meest voorkomende redenen om uw hond te laten castreren?

Er is geen wens om een nestje te krijgen, u wilt geen "rotzooi" in huis, rust in de roedel, voorkomen van schijnzucht, voorkomen van een ontstoken baarmoeder, ongewenst gedrag, voorkomen van complicaties in de geslachtsorganen (vaginitis, voorhuidontsteking, cystes).

Wat zijn de medische voor- en nadelen van een castratie?

We splitsen de reu en de teef.

Medische voordelen bij de reu:

- + reduceert het risico (kleiner dan 1%) op het sterven aan testikelkanker,
- + reduceert het risico op prostaat afwijkingen,
- + reduceert het risico op peri-anale fistels,
- + nauwelijks risico op ontstoken voorhuid (druppelen). Maar castratie is geen garantie dat reeds ontwikkelde voorhuidontsteking geheel verdwijnt.

Medische nadelen bij de reu:

- onder de leeftijd van 1 jaar; verhoogd risico op osteosarcoma (botkanker),
- verhoogt het risico op hart hemangiosaroom (1,6 keer zo hoog) (kwaadaardige tumor),
- drie keer meer risico op hypothyroïdie (te traag werkende schildklier),
- meer risico op geriatrische problemen (dementie),
- er kunnen vachtveranderingen optreden,
- meer risico op overgewicht; wat ook weer verhoogde gezondheidsrisico's met zich meebrengt, zoals blaaskanker, prostaat kanker en orthopedische (bewegings) problemen,
- operatie vindt plaats onder algehele narcose.

Medische voordelen bij de teef:

- + de teef wordt niet meer loops; geen bloed opruimen, geen broekjes aan, geen lastige reuen, verstoorde plannen van de eigenaar,
- + ze kan niet meer drachtig worden,
- + geen schijnzwangerschap meer,
- + geen kans op pyometra (ontstoken baarmoeder met pus erin). Een kwart van de honden tot 10 jaar krijgt dit. De teef kan hier erg ziek van zijn, en de operatie om de ontstoken baarmoeder eruit te halen is risicovol,
- + vermindert de kans op melkkliertumoren met 95-99 % (**)
- + Suikerziekte (diabetes mellitus) kan verergeren door invloed van progesteron uit de baarmoeder. In bepaalde acute gevallen van suikerziekte, kan de hond na sterilisatie, geen last meer hebben van suikerziekte.

Medische nadelen bij de teef:

- verdubbeling van de kans op overgewicht. Net als bij de reu heeft overgewicht risico's voor de gezondheid van je teef,
- vergrootte kans van hemangiosarcoom (kwaadaardige tumor) van het hart (2X) en van de milt (5X) ten opzicht van een intact teefje,
- drie keer hogere kans op hypothyroïdie (traag werkende schildklier),
- vachtveranderingen,
- operatie vindt plaats onder algehele onder narcose,
- als je teef te jong is bij sterilisatie: verhoogde risico op heupdysplasie, gescheurde kniebanden, botkanker, urine-incontinentie en een kleine vulva wat het risico op bacteriële infectie verhoogt.

(**) Nu is kanker een Multi-factoriele ziekte . Dus als je niet steriliseert, is er nog steeds een kans op kwaadaardige tumoren. Helaas is het dus weer niet zwart-wit. Echter, het is wel de moeite waard om dit mee te nemen in de afweging. Dr Ettinger, een Amerikaanse kankerspecialist, heeft een prachtig drieluik geschreven over de voor- en nadelen van castratie met betrekking tot kanker. (www.dogcancerblog.com, vanuit daar artikelen te vinden).

Hoe kunnen we de nadelen, bij zowel reu als teef, verklaren?

Bij groeiende dieren is de hormoonhuishouding nog niet geheel ontwikkeld. Terwijl juist de hormonen cruciaal zijn voor het jonge dier om zich te kunnen ontwikkelen tot een evenwichtig, gezond volwassen dier.

Alle hormonen werken samen in het lichaam. Niet alleen de hormonen vanuit de eierstokken en testikels, maar ook in de hersenen, bijniere en in vetcellen. Hormonen helpen het lichaam groeien en ontwikkelen, zorgen voor vet en eiwitmetabolisme (stofwisseling), zorgen voor botgroei, ondersteunen de haar en huid, beïnvloeden lichaamsvorm en -grootte, gedrag en nog veel meer.

Indien een dier te jong, voordat de seksuele ontwikkeling heeft plaatsgevonden, gecastreerd wordt, zijn de nadelen groot. De hormonen vanuit de geslachtsorganen zorgen, via ingewikkelde regulatiesystemen op endocrien niveau, voor ontwikkeling en volwassen worden van je hond. Dit houdt in de mannelijke en vrouwelijke kenmerken aan de buitenzijde van de hond, maar bijvoorbeeld ook de ontwikkeling van de urinewegen en de groei. Daarbij komt dat het immuunsysteem pas op leeftijd van 12 maanden volledig is ontwikkeld en daarvoor al wordt blootgesteld aan anesthesie en medicatie.

Hoe zit het met het gedrag na castratie?

Het gedrag van de reu verandert na een castratie, omdat het niet meer onder invloed staat van testosteron. Soms is dat wenselijk, maar vaak ook juist niet! Bij reuen met gedragsproblemen wordt vrij gemakkelijk een castratie geadviseerd. Bij sommige problemen kan castratie bijdragen aan het oplossen van de problemen, maar wat men zich vaak niet realiseert is dat sommige problemen juist erger worden na een castratie. Daarom is het verstandig om eerst goed naar de onderliggende motivatie rondom het probleemgedrag te kijken én naar de emoties van de hond gedurende de rest van de dag.

Gedrag als markeren neemt na een castratie met 50% af, rijden 80% en weglopen 90%. Dan lijkt castratie dus een nuttige maatregel. MAAR wanneer u bedenkt dat rijden lang

niet altijd met seksuele opwinding of machogedrag te maken heeft, maar vaak een uiting van stress is, dan kunt u verwachten dat na een castratie die stress op een andere manier geuit gaat worden. Tel daarbij op dat na een castratie een reu vaak onzekerder wordt (en dus meer stress ervaart), dan is het probleemgedrag rijden weliswaar verminderd, maar er komt een ander probleem voor in de plaats.

Agressie naar andere reuen vermindert na de castratie met 62%. Maar verreweg de meeste agressie ontstaat niet vanuit machogedrag, maar uit angst. En na castratie wordt een reu minder macho, maar ook onzekerder waardoor angst vaak toeneemt. Een hond met angstagressie zal dus vaker angst ervaren en dus in meer situaties de neiging hebben om in de zelfverdediging (angstagressie) te schieten, waardoor problemen dus kunnen toenemen.

Reuen die in de maanden januari t/m mei gecastreerd worden, hebben een groot risico op een meer vrouwelijke geur, waardoor andere reuen hen vaak lastig vallen. Deze 'aanrandingen' geven gecastreerde reuen vaak veel stress en is ook een fysieke belasting voor hun rug.

Soms kan een castratie 'het scherpe randje' eraf halen waardoor een reu met angst-agressie niet meer zo snel in de zelfverdediging schiet maar gemakkelijker te sturen wordt door zijn eigenaar. Maar een hond die niet meer durft uit te vallen omdat hij daar te bang voor is, is zeker geen gelukkige hond!

Daarom is het belangrijk om heel goed naar alle emoties en aspecten van het gedrag te kijken om per individu een zorgvuldige afweging te maken.

Realiseert u zich daarnaast dat een puber een hogere testosteronspiegel heeft dan een volwassen reu. Veel probleempjes zoals markeren, rijden, macho gedrag worden minder na de pubertijd. Een bekende dierenarts zei op een seminar: "Toen ik 16 was heb ik ook een keer geblowd. Gelukkig hebben mijn ouders mij niet direct gecastreerd en het is toch nog goed gekomen met mij." De boodschap hierachter is: vergeef een puber een keer een misstap. Met de juiste begeleiding kan hij toch uitgroeien tot een evenwichtige persoonlijkheid, ook met testikels.

Het gedrag van de teef kan ook veranderen na een castratie, maar het verschil is vaak kleiner dan bij reuen. Teven die door schommelingen in hormonen (loopsheid, schijndracht) periodes onrustig, chagrijnig, of juist lusteloos waren, kunnen gelijkmatiger van humeur worden. Echter door het wegvallen van een deel van de zachtere vrouwelijke hormonen, kunnen sommige teven juist wat meer macho worden. Van teven die in de baarmoeder tussen twee reuen in gelegen hebben, is bekend dat zij al tijdens de dracht onder invloed van testosteron gestaan hebben en daardoor een grotere kans hebben op meer macho / kattiger gedrag dan teven die in de baarmoeder tussen teefjes in gelegen hebben. Bij deze teven heeft een castratie meer invloed op het gedrag, wat nog mannelijker zal worden! We weten zelden hoe de pups in de baarmoeder gelegen hebben, maar teven uit een nest met meer reuen dan teven hebben hier dus een grotere kans op dan teven uit een nest met veel teefjes.

Chemische castratie bij reu en teef

Implantaat bij de reu

Bij twijfel of u wel of niet wil castreren kan chemische castratie een tussenoplossing zijn. Een van de bekendste middelen is **Suprelorin van Virbac**. Dit is een implantaat wat 6-12 maanden werkt. De werkzame stof is deslorine, een GnRH agonist. Dit houdt in dat deslorine zich bindt op de GnRH (gonadotropine releasing hormone) receptoren, waardoor het lichaam (hypothalamus) een overdosis van dit hormoon maakt en dat de testosteron spiegels in eerste instantie stijgen. Door het zgn. negatief feedbacksysteem in het lichaam stopt de aanmaak van testosteron en wordt de reu onvruchtbaar.

Een tweede – sterk verouderd en weinig meer gebruikt middel is **Tardak** (actieve stof Delmadinone). Dit is een kortwerkende chemische castratie voor reuen met zeer veel nadelige bijwerkingen.

Dalmadinone is een synthetisch geslachtshormoon (van het progestagene type) wat de hypofyse remt. De hypofyse maakt hormonen die de testikels aanzetten tot het maken van testosteron. Doordat de hypofyse wordt geremd, wordt dus ook de aanmaak van testosteron geremd. De **werkingsduur is wisselend**, maar als dieren goed reageren op de behandeling moet vaak **na 3-4 weken** de behandeling worden herhaald.

Delmadinone **heeft helaas veel bijwerkingen:**

- Haarverkleuring of uitval op de plaats van injectie.
- Reeds aanwezige mammatumoren kunnen in de groei worden gestimuleerd, en er kunnen mammatumoren ontstaan.
- De reu kan acromegalie (overmatige groei van lichaamsdelen) ontwikkelen.
- Testikels kunnen verschrompelen
- De reu kan diabetes mellitus (suikerziekte) ontwikkelen.

Honden die een verminderde agressie tonen wanneer ze zijn behandeld met delmadinone zullen niet altijd hetzelfde reageren op een chirurgische castratie. Dit komt doordat **delmadinone ook een kalmerend effect op de hersenen** heeft. Tardak kan dus niet worden gebruikt als testmethode om te proberen of het gedrag van de hond verbetert met (chemische) castratie.

Het voordeel van Tardak is dat de **gunstige effecten van de behandeling na 2 tot 4 dagen optreden**. Om deze reden wordt een injectie met Tardak vaak ingezet wanneer er sprake is van **prostaatproblemen of peri-anaalkliertumoren**, de klachten van de prostaatproblemen of peri-anaalkliertumoren zullen dan snel verminderen.

Prikkpil bij de teef

Bij de teef kan de loopsheid worden voorkomen door haar de prikkpil of de “poezenpil” te geven. Nadelen van beide is een aanzienlijke vergroting van de kans op suikerziekte, op baarmoederontsteking en op melkkliertumoren. Het effect op de loopsheid is niet altijd 100%. Er kan kaalheid en/of haarverkleuring optreden op de injectieplaats van de prikkpil. Na het stoppen met de prikkpil treedt vaak geen of geen normale loopsheid op; er is daarna ook meer kans op een baarmoederontsteking.

Wat doet een castratie mentaal?

Als eigenaar staat u wellicht niet stil bij het feit dat een castratie ook wat doet met het dier. Als u stap voor stap bedenkt wat er gebeurt, kunt u zich misschien inleven waar sommige honden mee te maken krijgen.

Op de dag van de operatie worden zij achter gelaten in een vreemd hok, je verliest je bewustzijn en wordt wakker, alleen. Soms heb je pijn (meeste dierenartsenpraktijken hebben een goed protocol om pijn te voorkomen, maar helaas niet allemaal), soms heb je het koud, soms ben je alleen.

Als de hond hersteld is van de operatie en weer gezellig tussen soortgenoten loopt, ruikt hij ineens anders. Hij kan in een andere plaats van de roedel komen. Zijn lichaam verandert en dat kan vreemd aanvoelen. Zo kan hij door de andere identiteit zich verdrietig, boos of gefrustreerd voelen.

Voor een dier is het belangrijk om te weten waarom de ingreep wordt gedaan.

Wanneer – op welke leeftijd laat u uw hond castreren?

Ook wat betreft de leeftijd zijn er verschillende meningen; Integraal kijkend naar de hond houdt in dat je ook kijkt of het überhaupt nodig is en zo ja op welk moment een castratie (van zowel teef als reu) het best is .

Bij teefjes gebeurt castratie meestal op:

- * 8 weken (in Nederland doorgaans om commerciële redenen),
- * op 6 maanden (voor de eerste loopsheid),
- * Op 100 dagen na de eerste loopsheid of na een volgende loopsheid.

In onze visie is het aan te raden de reu niet te castreren , tenzij... . En als het dan toch moet bij voorkeur wanneer het dier volwassen en uitgegroeid is . Dit is ras afhankelijk; Een kleine hond als een Boeren fox is eerder volgroeid dan een Ridgeback. Kan dus variëren tussen de 12 en 24 maanden leeftijd.

En een teef bij voorkeur pas na 15-16 maanden en na de eerste loopsheid. Zodat de hond zich geheel tot volwassen dier heeft kunnen ontwikkelen. Dus de geslachts - hormonen hun werk m.b.t. de groei gedaan hebben en het immuunsysteem sterk genoeg is om de operatie met bijbehorende volledige narcose, goed te verwerken.

Castratie bekeken vanuit TCM (Traditionele Chinese Medicijnleer)

Indien je een pup castreert veroorzaak je een verstoring in de Qi (vitale levensenergie) dat door een lichaam stroomt. 'Essentie' is opgeslagen in de Nier meridiaan en de "extraordinary" meridianen. 'Essentie' is je levenslust en de voedende energie voor je lichaam. Het is een Yang energie en wordt ook gecreëerd door de ontwikkeling van de nieren, eierstokken/testis en bijnieren. Deze yangenergie van de nieren zorgt voor groei, voortplanting, passie en emotie. Als je de geslachtsorganen op jonge leeftijd weghaalt, verander je de Nier Yang. (dokter Basko). Dit kunnen we ook zien bij de nadelen van castratie op jonge leeftijd.

Bij zowel jonge als oudere dieren kan je door de operatie een Lever qi stagnatie krijgen. Als de hond na de operatie moe en lusteloos is (en er geen veterinaire oorzaak te vinden is), of de hond wordt ongehoorzaam en brommerig tot een paar weken na de operatie, kan het zijn dat de lever qi stagneert. Vanuit TCM adviseert men dan veel beweging en voeding die de qi en bloed helpt op te bouwen. (dokter Schwartz)

Meten is weten

Dat lijkt een “reguliere” uitspraak, maar is erg van toepassing op de wijze waarop we binnen CNG- Olijf omgaan met Integrale diergezondheidszorg. Op basis van een uitgebreid fysiek onderzoek en een meting, bepalen we wat er aan de hand is, hoe we het dier kunnen helpen en hoe het behandelplan er uit moet zien.

Het kan lonen om, voordat u een ingreep laat doen, uw hond aanvullend op de westerse diergeneeskunde, te laten bekijken door een Veterinair Natuurgeneeskundige en/of osteopaat. Zo zijn al heel wat onbehandelbaar geachte problemen toch tot een oplossing gekomen, zonder castratie.

Sommige problemen lijken op een verstoorde hormoonhuishouding en/of gedrag, maar kunnen een andere oorzaak hebben. Bijvoorbeeld door blokkades in wervels, infecties, voeding, stress of omgevingsfactoren.

Het is bekend dat bij de gecastreerde teef de lever en bijnieren een deel van de oestrogeen productie overnemen. Bij problemen door het gebrek aan vrouwelijke hormonen (bijvoorbeeld onzindelijkheid) kan een dieet wat bij de hond past en het gebruik van kruiden en (orthomoleculaire) supplementen en/of osteopathie het functioneren van de bijnieren, lever en hormoonbalans ondersteunen, en de hond helpen dit probleem op te lossen, in plaats van kunstmatige hormoontherapie. (Puotinen).

Door naar het individuele dier en zijn/haar klachten te kijken, kunnen we de aanvullingen passend bij het dier geven.

Conclusie - ons advies met betrekking tot castratie?

Het is belangrijk om per hond, de voor- en nadelen goed te overwegen en een bewuste keuze te maken welke bij u en uw hond past.

Indien u castratie overweegt omdat het gedrag ongewenst is, is het naar onze mening aan te raden eerst met een gedragsdeskundige te overleggen. Zodat u zicht krijgt op de oorzaak van het gedrag en op het vermoedde resultaat van de castratie;

Indien de reden is dat uw hond last heeft van klachten als vaginitis, voorhuidontsteking, en schijndracht, dan is het zeer de moeite waard om eerst te kijken of dit op een andere manier, bijvoorbeeld met behulp van natuur- of orthomoleculaire geneeskunde opgelost kan worden.

Nazorg

Na de ingreep is het belangrijk om goed te observeren hoe uw hond de operatie, mentaal en fysiek heeft doorstaan; Dat begint met de nazorg na de operatie - lichaam ontdoen van de narcose, bekijken op osteopatische blokkades (beweeglijkheid van wervelkolom en organen nadat het lijf op een operatietafel bevestigd is geweest en een (buik)operatie heeft ondergaan) en hoe uw hond de communicatie met de andere honden weer oppakt. Na verloop van tijd gaat alles weer lekker zijn gangetje, als of het nooit anders is geweest. Of u ziet mogelijk (fysiek of mentale) nadelige gevolgen van de ingreep ontstaan, zoals we die besproken hebben onder “Medische nadelen” en “Gedrag”. Mocht dit het geval zijn, neem dan contact op met uw dierenarts, veterinaire natuurgeneeskundige en/ of gedragstherapeut. Zij helpen u graag verder!

